

**ตลาดแรงงานต่างประเทศของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า
ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายที่มีผลต่อโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม
Foreign Labor Market of A-Kha Ethnic Group in Chiangrai Province
With an Effect on Social Safety Nets**

สุพจน์ ทาวงศ์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของการทำงานของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย โครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมที่มีผลต่อมูลเหตุจูงใจที่เป็นแรงผลักดันในการไปทำงานในต่างประเทศของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย สภาพแวดล้อมการตั้งถิ่นฐาน และชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศแหล่งงานของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า จากจังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาผลกระทบด้านวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัว ชุมชน และการคง อดัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการไปทำงานในต่างประเทศของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าจากจังหวัดเชียงรายเป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างของประชากรที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย ที่ไปทำงานในประเทศได้วันจำนวน 70 คน และศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน/กลุ่มบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ พูดคุย (Interview Guideline) และใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participant observation) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (participatory rural appraisal : PRA) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์

ผลการวิจัยนำเสนอใน 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผู้ไปทำงานในต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 27 – 31 ปี แต่งงานแล้ว มีบุตรคนละ 2 คน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ก่อนที่จะไปทำงานในต่างประเทศประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีรายได้ประมาณเดือนละ 3,001 – 4,500 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน เนื่องจากบางคนเพิ่งจะสำเร็จการศึกษา บางคนมีหนี้สิน ประมาณ คนละ 69,600 บาท ส่วนใหญ่ไม่เคยไปทำงานต่างประเทศมาก่อน และสมาชิกในครอบครัวก็ไม่เคยไปมาก่อน สำหรับคนที่เคยไปและสมาชิกในครอบครัวเคยไปทำงานในต่างประเทศนั้น ทุกคนเคยไปทำงานที่ประเทศไต้หวัน และส่วนใหญ่สามารถสื่อสารภาษาจีนได้

ส่วนที่ 2 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในจังหวัดเชียงราย ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล และหน่วยงานเอกชนด้านสวัสดิการสังคมที่หลากหลาย เหมือนกับหมู่บ้านของชุมชนพื้นราบ ได้รับการดูแลทั้งในด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร มีสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่ในด้านที่ทำกิน หมู่บ้าน/กลุ่มบ้านส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวน ที่รัฐบาลจัดสรรให้หลังจากถูกอพยพจากที่สูงที่อยู่เดิมลงมา สามารถใช้เป็นที่ทำกินและอยู่อาศัย แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่จะซื้อขาย ผู้ไปทำงานในต่างประเทศส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ได้รับค่าตอบแทนรายเดือนน้อย และบางคนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่แน่นอน จึงทำให้

มีการกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดังนั้นความต้องการมีรายได้ที่สูงกว่าเดิม และหาเงินมาใช้หนี้ ประกอบกับมีคนในหมู่บ้านและญาติที่ไปทำงานในต่างประเทศมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น สามารถเก็บเงินซื้อรถยนต์ สร้างบ้านใหม่ได้ ตนเองสามารถสื่อสารภาษาจีนได้บ้างจึงตัดสินใจไปทำงานในต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการไปทำงานต่างประเทศจากบริษัทจัดหางาน และเห็นว่าค่าบริการ ค่าใช้จ่ายที่จะต้องจ่ายสำหรับการดำเนินการให้บริษัทไม่แพง จึงให้บริษัทดำเนินการติดต่อหางานให้ จนสามารถเดินทางไปถึงแหล่งงานในประเทศได้ทันได้ โดยเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 127,000 บาท ซึ่งเงินที่จะนำมาจ่ายให้บริษัทจัดหางานเป็นค่าดำเนินการนั้นส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจากญาติ โดยเฉพาะจากพ่อแม่ และมีบางคนกู้ยืมจากธนาคาร โดยใช้วิธีให้พ่อแม่กู้ให้บางคนมีบริษัทออกค่าใช้จ่ายให้ก่อนส่วนหนึ่ง อีกส่วนก็ยืมจากผู้ปกครอง

ส่วนที่ 3 การไปทำงานในต่างประเทศนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้ฝึกทักษะหรือฝึกฝีมือก่อนไป และงานที่ทำในประเทศได้หวันส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ หรือทักษะพิเศษมากนัก เนื่องจากเป็นงานในโรงงาน เช่น ช่างเฟอร์นิเจอร์ โรงงานพลาสติก โรงงานเหล็ก โรงงานผลิตภัณฑ์โลหะ โรงงานประกอบชิ้นส่วนรถยนต์ โรงงานผลิตเครื่องออกกำลังกาย โรงงานจักรยาน โรงงานกระดาษ โรงงานผลิตชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ได้รับเงินเดือนเฉลี่ยเดือนละ 16,400 บาท โดยทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน และยังมีรายได้จากการทำงานล่วงเวลา ถ้าได้ทำงานล่วงเวลาจะทำวันละ 4 ชั่วโมง ชั่วโมงละประมาณ 170 บาท บางคนสามารถทำงานล่วงเวลาได้ประมาณเดือนละ 5,000 – 6,000 บาท นอกจากนี้บางคนยังได้รับเงินพิเศษเป็นโบนัสเมื่อถึงวาระสำคัญๆ โดยเฉพาะตอนสิ้นปี ส่วนค่าใช้จ่ายจะเป็นค่าที่พัก อาหาร ประกันสังคม ฯลฯ เฉลี่ยประมาณคนละ 5,100 บาทส่วนใหญ่อีกมีความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้รับเพราะรายได้ดี มีเงินเก็บ และงานไม่หนักนอกจากนี้ยังได้รับประสบการณ์ทักษะการทำงานเพิ่มเติม บางคนเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยหรือพฤติกรรมดีขึ้น

ปัญหาที่ผู้ไปทำงานในประเทศได้หวันพบ คือ คิดถึงบ้าน บางคนได้รับค่าจ้างน้อย บางโรงงานไม่มีงานล่วงเวลา โรงงานบางแห่งมีงานไม่แน่นอน รายได้น้อย ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาจีนได้ การเจ็บป่วย หัวหน้างานไม่ยุติธรรม

ส่วนที่ 4 ผู้ไปทำงานในต่างประเทศนำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานไปชำระหนี้ นำไปใช้จ่ายในครัวเรือน บางครอบครัวมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น มีรถจักรยานยนต์ รถยนต์บรรทุกสี่ล้อ และรถไถเดินตาม ส่วนใหญ่จะมีเครื่องใช้ไฟฟ้าได้แก่ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเล่นวีซีดี ตู้เย็น เครื่องซักผ้า พัดลม หม้อหุงข้าว ไฟฟ้า

ผู้ไปทำงานในต่างประเทศยังอยู่อาศัยกับครอบครัวเดิม ที่มีพ่อแม่ ยังเลี้ยงดูพ่อแม่ เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนทุกอย่างเหมือนกับที่เคยปฏิบัติ ให้ความช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ให้ความใส่ใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย โดยไปเลือกตั้งทุกครั้ง ให้ความสนใจติดตามข่าวสารข้อมูล โดยเฉพาะข่าวสารต่าง ๆ จากรายการโทรทัศน์และวิทยุ เห็นความสำคัญของการศึกษา ผู้นำชุมชนบางคนจะสนับสนุน ส่งเสริมให้ทุกครอบครัวส่งเสริมให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือ และบางชุมชนเด็ก ๆ จะได้รับทุนการศึกษา และส่วนใหญ่สนับสนุนให้บุตรหลานประกอบอาชีพรับราชการ เช่น แพทย์ พยาบาล ทหาร ตำรวจ

คำสำคัญ : กลุ่มชาติพันธุ์อาข่า โครงการความปลอดภัยทางสังคม

Abstract

This research aims to study the general context of the ethnic A-kha in Chiang Rai province. Social Safety Nets that influence and be the motivation for them to work overseas. How about the settlement environment and the lives of the workers in the country that they work. And to study the impact on the lifestyle of the family, community and cultural identity resulting from working in overseas. The sample of this study are 70 ethnic Akha in Chiang Rai province who work in Taiwan and 41 community leaders/ elders in the A-kha ethnic group villages, the tools used to collect data in this research are an open-ended questionnaire (Interview Guideline) , participant observation , Participatory rural appraisal(PRA), Focus Group and find out more for the analysis and assess the situation.

The results of the research have 4 sections below.

1. Almost of the A-kha ethnic, who went to work abroad are male age between 27-31 years old , married with two children. They graduated from elementary school. Before going to work abroad are workers. They have income about 3001 to 4500 Baht per month. Some of them has debt and has debts of around 69,600 baht each, most have never worked abroad before. And family members had not been too. Some of them, who ever been worked abroad they worked in Taiwan. Many of them can communicate with Chinese language.

2. Akha-ethnic villages in Chiang Raireceived assistance from the government, private social welfare agencies as the other Thai villages, such as Million fund. Strong Thailand fund. Farmers Relief Fund, Elderly Fund , SME project, budget from Sub-district. They were supported in education, healthy , transport, communication, But all of them stayed in the area conserved, provided by the government after being evacuated from the top of the mountain, can be used to stay and work. But without the right in the land. Almost of the workers who went to work abroad are employment. The monthly remuneration less. And some agricultural occupations, the agricultural output price uncertainty. As a result, they always borrow money to spend on a daily basis. Therefore, they want to get more money and take the money to repay the debt. They observed their neighbors and relatives who worked in the other countries they get more money and can buy a car, build a new home and they can communicate in Chinese language. So they decided to work abroad. When they know about the administration for working at overseas country of the international recruitment company, and that the service expenses to be paid for doing so, the company can contact the company to find a job. They paid about 127,000 Baht to the recruitment agency then they can get a job in the Republic of Taiwan. Agencies. It is the most likely to borrow from relatives, especially from parents, and some loans from banks. Some recruitment agencies loan them some money and the other they borrowed from their parents.

3. Some of the workers who went to work in the Republic of Taiwan was not skilled or trained prior to training and work in Taiwan are mostly jobs that do not require skill or special skills too, because they worked in factories such as furniture, plastic factory , steel factory , metal products factory , paper factory, etc. The average salary of 16,400 Baht per month by working 8 hours per day and 6 days per week and also have income from overtime. They

have been working overtime four hours per day for about 170 baht per hour, someone could get from about 5000 - 6000 Baht per month from overtime, some people have earned extra money as a bonus on the agenda, especially at the end of the year. They paid for food, social security, etc. on average about 5,100 Baht per month. Many of them were satisfied with the income that they earn, they could collect the money and the work was not heavy too. They also had been experienced skills more and some people change habits or behaviors improved.

The A-khas- ethnic workers, who works in Taiwan had the problem about homesick, got underpaid, didn't not have overtime, some factories are not certainly work, and some workers can not communicate with Chinese language.

4. The A-khas- ethnic workers, who went to work abroad, they got the money that received from working to repay debt, to household expenses. Some families have more assets, such as motorcycle, four wheel drive truck, tillers, the appliances are TV., CD player, refrigerator, washing machine, rice cooker, electric fan. They still stay with the same family with parents to foster parents, didn't separate the family. They always join the community to treat everything like the past, assistance activities in the community too. They attended on the rights and duties of Thai people by going to every election, focus tracking information, particular variety of television and radio news. They realized the importance of education. Some community leaders support and encourage all families send their children to school. Some children in some community got scholarships for studying. The A-khas ethnic workers wanted their children to be Royal officers, such as doctors, nurses, civil servants, military officers.

Suggestion

1. The Department of Employment should accelerate the market and seeking new jobs in the overseas especially in Europe and America. The country would benefit from receiving foreign currency into Thailand a lot and people who are unemployed will decrease too.

2. The Department of Employment should supply workers to work in Abroad increased, by optimizing in competition with the private sector, to help the workers not pay more for working abroad. And they will confident that they will have a job when they go abroad too.

3. The Department of Employment should promote about the service of credit programs to work abroad that conducted in collaboration with commercial banks. The workers who wish to work in overseas can get this service, because the interest is lower rate. Then they can help the workers to reduce the cost of borrowing for a job and protect workers to borrow the money from illegal money system.

4. Government should enforce the law and protect the jobs of Employment Act 2528 Amendment (No. 2) Act 2537 seriously, consistently and continuously with private employment agencies that charge and get more money for seek the job service. To protect the workers to pay unnecessarily high costs that make them have too much debt.

5. Assisting individuals in the form of Social Safety Nets should be the bottom up. That is, for the needs of the community first. The community will benefit. Of the budget and not wasted.

6. About the identity of the community, stakeholders, government officials, community leaders and A-kha ethnic people should work together to realize the importance of their identity. And rescue operations to the identity of ethnic groups remain forever.

Key words:A-Kha Ethnic Group, Social Safety Nets

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่า การเดินทางไปทำงานต่างประเทศนั้นเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศต้นทาง และประเทศปลายทาง ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอาจไม่มีความเจริญก้าวหน้าเช่นทุกวันนี้ หากไม่มีการเคลื่อนย้ายของคนจากประเทศหนึ่ง ๆ เข้าไปตั้งรกราก ในอีกภูมิภาคหนึ่งของโลก แม้แต่เอเชียก็มีการพัฒนา เจริญก้าวหน้าตามลำดับด้วยการเคลื่อนย้ายแรงงานตามชายแดนของประเทศต่าง ๆ ระหว่างกันและกัน การเคลื่อนย้ายนี้เป็นทั้งการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และวัฒนธรรมระหว่างกัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า โลกในยุคโลกาภิวัตน์นี้เป็นยุคที่การย้ายถิ่นเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนา

ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ โดยที่ได้ส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศตั้งแต่ช่วงปี 2516 เป็นต้นมา เมื่อแรงงานไทยนับหมื่นคนได้เดินทางไปทำงานในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง จนมาถึงราวปี 2527 เป็นต้นมา แรงงานไทยได้เปลี่ยนประเทศปลายทางเป็นประเทศในกลุ่มประเทศเอเชีย ได้แก่ ใต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย ส่องกง และบรูไน (สุภาวงศ์.2544 : 2)สอดคล้องกับการศึกษาของกองวิชาการและแผนงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กระทรวงแรงงาน. 2544 : 1) และนับจากปี 2533 ตลาดแรงงานในภูมิภาคตะวันออกกลางเริ่มซบเซาลง เนื่องจากตลาดใหญ่ คือซาอุดีอาระเบีย รับคนงานลดลงไปมาก เนื่องจากปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ ประกอบกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศเหล่านี้หมดสิ้นลง อย่างไรก็ตามการส่งออกแรงงานไทยโดยรวมกลับไม่ลดลง แต่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะยังมีความต้องการแรงงานในกลุ่มประเทศเอเชียบางประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ บรูไน ส่องกง มาเลเซีย ญี่ปุ่น และใต้หวัน ซึ่งมีการลงทุนและการพัฒนาประเทศมากแต่ขาดแคลนแรงงานในประเทศ

การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศของแรงงานไทยนั้นเป็นไปเพื่อชดเชยแรงงานท้องถิ่นในประเทศปลายทาง บางส่วนที่ได้เลื่อนสถานภาพการทำงานไปเป็นผู้ประกอบการ จึงทำให้คงเหลือตำแหน่งงานในตลาดแรงงานระดับล่างไว้ให้แรงงานต่างชาติเข้ามาทำ โดยลักษณะงานในตลาดแรงงานระดับล่างนี้จะเป็งานที่เรียกว่า 3 D คือ ยาก (Difficulty) อันตราย (Danger) และสกปรก (Dirty) จึงเป็นไปได้มากกว่าแรงงานจากประเทศไทยจะเข้าไปในภาคการผลิตที่มีลักษณะ 3 D มากกว่าภาคอื่น ๆ (สุภาวงศ์.2544 : 3)

แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศนั้น มีส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ และโดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงรายได้เริ่มเดินทางไปทำงานยังต่างประเทศมากขึ้น จากการศึกษาของศูนย์ชาติพันธุ์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.2546) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์จำนวนหนึ่งไปทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มที่สามารถพูดภาษาจีนได้ และมีส่วนหนึ่งไปทำงานด้วยสาเหตุของความยากจน และขาดแคลนที่ทำกิน ทั้ง ๆ ที่ในสถานภาพโดยรวม ไม่ว่าจะเป็ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายนั้น กลุ่ม

ชาติพันธุ์ได้รับการยอมรับและการพัฒนาจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษา หรือการเข้าถึงการบริการของรัฐอย่างทั่วถึง แต่ขณะเดียวกันก็พบว่า ในช่วงของการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย และความห่วงใยต่อปัญหาความมั่นคงของชาตินั้น การดำเนินโครงการพัฒนาหรือการให้ความช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ ตั้งอยู่บนฐานคิดแบบผสมผสานกลมกลืนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่เนื่องด้วยเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรมบางประการ จึงทำให้กระบวนการพัฒนาของรัฐกลับสร้างความเป็นอื่น เกิดการเบียดขับกลุ่มชาติพันธุ์กลายเป็น “คนชายขอบ” (marginalized peoples) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง อยู่ภายใต้การควบคุม ดูแล กำหนดทิศทางของชีวิตโดยรัฐ และ “คนนอก” มาโดยตลอดซึ่งตรงจุดนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งของการไปทำงานต่างประเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ก็เป็นได้และขบวนการ บั๊วแดงและคณะ(2546. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากหมู่บ้านเข้าไปทำงานในเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า เนื่องมาจากการได้รับการบีบคั้นจากนโยบายของรัฐบาลในการขยายพื้นที่ป่าอนุรักษ์เข้าไปทับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวบ้าน จึงก่อให้เกิดการอพยพเข้าเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูง

และในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่หลายกลุ่มชาติพันธุ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเป็นจำนวนมากที่สุด คือ กลุ่มชาติพันธุ์อาข่า ซึ่งก็เป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานต่างประเทศเช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า มีปัจจัยหรือแรงจูงใจอะไรบ้างที่มีส่วนให้กลุ่มชาติพันธุ์ออกไปทำงานต่างประเทศ การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับโครงข่ายทางสังคมจากภาครัฐและเอกชนแก่กลุ่มชาติพันธุ์มีอะไรบ้าง และความช่วยเหลือที่รัฐได้ให้ไว้ดังกล่าวมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร หากไม่เพียงพอ หรือความช่วยเหลือที่มีอยู่ไม่ตรงตามความต้องการของพวกเขาแล้วความต้องการการช่วยเหลือนั้นมีอะไรในด้านใดอีกบ้าง นอกจากนี้ยังต้องการทราบว่า บุคคลเหล่านี้อาศัยทุนทางสังคมและเครือข่ายความสัมพันธ์อะไรบ้างในการสร้างความสำเร็จในชีวิต และลักษณะการไปทำงาน ความเป็นอยู่ขณะที่ไปทำงาน รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากการไปทำงานต่างประเทศมีอะไรบ้าง ทั้งที่เป็นผลกระทบทางบวก และผลกระทบทางลบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาริบททั่วไปของการทำงานของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมที่มีผลต่อมูลเหตุจูงใจที่เป็นแรงผลักดันในการไปทำงานต่างประเทศของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการตั้งถิ่นฐาน และชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศแหล่งงานของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าจากจังหวัดเชียงราย
4. เพื่อศึกษาผลกระทบด้านวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัว ชุมชนและการคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการไปทำงานในต่างประเทศของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าจากจังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดระบบโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมของประเทศต้นทางไม่มีความแตกต่างกับ การจัดระบบโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมของประเทศผู้รับแรงงานที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าจังหวัดเชียงรายไปทำงานต่างประเทศ
2. โครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมของประเทศผู้รับแรงงานมีความสัมพันธ์กับสภาพการเปลี่ยนแปลง

ทางอัตลักษณ์ สภาพความเป็นอยู่ การศึกษา การสาธารณสุข การคุ้มครองรายได้ การส่งเสริมอาชีพ และการบริการข้อมูลข่าวสารของกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอจังหวัดเชียงรายที่ไปทำงานต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์อำเภอ การทำงานในต่างประเทศ การทำวิจัยเชิงสำรวจ
2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ใช้สอบถาม สัมภาษณ์ ตัวอย่างทั้งคนไปทำงานต่างประเทศ หรือครอบครัว และผู้นำชุมชน
3. สุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ไปทำงานในต่างประเทศ
4. ศึกษาภาคสนาม เป็นการเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ลงพื้นที่ตามกลุ่มเป้าหมาย ประชุมกลุ่มย่อยทั้งผู้ไปทำงานต่างประเทศหรือครอบครัว และผู้นำชุมชน นอกจากนี้ได้เข้าสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร - กลุ่มชาติพันธุ์อำเภอที่เคยไปทำงานในต่างประเทศ และกลุ่มญาติของผู้ไปทำงานในต่างประเทศ(ในกรณีที่บุคคลที่ไปทำงานในต่างประเทศยังคงทำงานในต่างประเทศ)และผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอ ในจังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่าง - กลุ่มชาติพันธุ์อำเภอที่เคยไปทำงานในต่างประเทศ และกลุ่มญาติของผู้ไปทำงานในต่างประเทศ (ในกรณีที่บุคคลที่ไปทำงานในต่างประเทศยังคงทำงานในต่างประเทศ)จำนวน 70 คน และผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอ ในจังหวัดเชียงรายจำนวน 41 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์และพูดคุย (Interview Guideline)วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม(participant observation) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (participatory rural appraisal : PRA)
2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเริ่มจากการสำรวจหมู่บ้าน/กลุ่มบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอในจังหวัดเชียงรายทั้งหมดทุกอำเภอ แล้วสำรวจจำนวนประชากรชาติพันธุ์อำเภอที่ไปทำงานในต่างประเทศ นำข้อมูลที่ได้มาสุ่มตัวอย่างแบบหลาย

ขั้นตอน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ หลังจากนั้นถึงลงพื้นที่ในหมู่บ้านเป้าหมายร่วมกับผู้ช่วยวิจัย เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจนได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ไคสแควร์ และ t-test พร้อมกับนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่มย่อยมาประมวล วิเคราะห์ชุมชนในภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผู้ไปทำงานในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 27 – 31 ปี สถานภาพสมรสแต่งงานแล้ว มีบุตรคนละ 2 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมือง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ก่อนที่จะไปทำงานในต่างประเทศประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน มีบางคนที่มีหนี้สิน ประกอบกับสามารถสื่อสารภาษาจีนได้ด้วย ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงต้องเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ จึงตัดสินใจเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ

แหล่งข้อมูลที่ใช้ไปทำงานในต่างประเทศใช้ในการหางานทำนั้นส่วนใหญ่จะทราบข้อมูลจากนายหน้าของบริษัทจัดหางานต่าง ๆ ซึ่งเห็นว่าค่าบริการ ค่าใช้จ่ายที่จะต้องจ่ายสำหรับการดำเนินการรวมทั้งการเดินทางไปทำงานนั้นไม่แพง บางส่วนเห็นว่าค่าจ้างหรือรายได้นั้นดี จึงให้บริษัทดำเนินการติดต่อหางานให้ รวมทั้งดำเนินการในเรื่องการเดินทางไปทำงาน จัดทำหนังสือเดินทาง และวีซ่าให้ โดยทำวีซ่าผู้พำนักชั่วคราวให้ ซึ่งเงินที่จะนำมาจ่ายให้บริษัทจัดหางานเป็นค่าดำเนินการนั้นส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจากญาติ โดยเฉพาะจากพ่อแม่ และมีบางคนกู้ยืมจากธนาคาร โดยใช้วิธีให้พ่อแม่กู้ให้โดยกู้จาก ธกส.บางคนมีบริษัทออกค่าใช้จ่ายให้ก่อนส่วนหนึ่ง อีกส่วนก็ยืมจากผู้ปกครอง ก่อนไปทำงานส่วนใหญ่ไม่ได้ฝึกทักษะหรือฝึกฝีมือก่อนไป เนื่องจากงานที่ทำเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะ ฝีมือมาก

สำหรับในด้านความช่วยเหลือของรัฐบาลในรูปของ กระจายความช่วยเหลือทางสังคมนั้นผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลในเชิงลึก สังเกตการณ์ในชุมชน รวมทั้งสนทนากลุ่มย่อยทั้งกับกลุ่มผู้ไปทำงานในต่างประเทศ และผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน พบว่าในหมู่บ้าน/กลุ่มบ้านส่วนใหญ่จะมีสวัสดิการที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนจัดให้ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพราษฎรประจำหมู่บ้าน กองทุน กชคจ. กองทุนเงินล้าน กองทุนไทยเข้มแข็งกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร กองทุนสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล งบประมาณจากมูลนิธิกระเจ๊กเงา เป็นต้น นอกจากนี้ยังสนับสนุน ในด้านการศึกษา มีโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีศูนย์ข้อมูลประจำหมู่บ้าน ด้านสาธารณสุข บางหมู่บ้านมีสถานีอนามัย แต่หมู่บ้านที่ไม่มีก็จะไปใช้บริการในหมู่บ้านใกล้เคียง แต่ทุกหมู่บ้านจะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านคอยดูแล ประสานงานเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณสุขกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ถนนในหมู่บ้าน ถนนเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังและถนนคอนกรีต ส่วนการสื่อสารนั้นบางหมู่บ้านมีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ บางหมู่บ้านไม่มีสัญญาณ บางหมู่บ้านจะมีโทรศัพท์สาธารณะ มีระบบสาธารณสุขไปไกล สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

แม้จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ทั้งภาครัฐ และเอกชนหลาย ๆ แบบ หลาย ๆ โครงการ แต่ก็ไม่สามารถดึงดูดให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเขาเข้ามาหากินอยู่ในถิ่นกำเนิดได้ เรื่องของปากท้องก็เป็นเรื่องสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานในประเทศไทยกับต่างประเทศแล้ว คิดว่าการไปทำงานในต่างประเทศน่าจะดีกว่าทำงานในประเทศไทย จึงเกิดการตัดสินใจไปทำงานดังเช่นที่ปรากฏ

ผู้ไปทำงานในต่างประเทศทุกคนไปทำงานโรงงาน รายได้ที่ได้รับส่วนใหญ่จะได้เงินเดือน เฉลี่ยแล้วได้คนละประมาณ 16,400 บาท ส่วนใหญ่ก็มีความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้รับ จากการทำงานวันละ 8 ชั่วโมงและทำ 6 วันต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังมีรายได้จากการทำงานล่วงเวลา ถ้าได้ทำงานล่วงเวลา บางคนสามารถทำงานล่วงเวลาได้ประมาณเดือนละ 5,000– 6,000 บาท นอกจากนี้บางคนยังได้รับเงินพิเศษเป็นโบนัสเมื่อถึงวาระสำคัญ ๆ โดยเฉพาะตอนสิ้นปี

ผู้ไปทำงานในต่างประเทศบางคนไม่พึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ เนื่องจาก ตอนแรกรายได้ดี แต่เมื่อเวลาผ่านไปงานหมด ทำให้รายได้ลดน้อยลง บางคนได้รับเงินเดือนน้อย บางคนถูกหักเงินเดือนเป็นค่าที่พัก อาหาร ทำให้เงินเหลือจากการหักต่าง ๆ น้อย บางครอบครัวมีรายจ่ายมากจึงทำให้มีเงินออมน้อย บางคนประสบกับปัญหาคิดถึงบ้าน บางคนการสื่อสารด้วยภาษาจีน ไม่ได้ บางคนเกิดการเจ็บป่วย พบหัวหน้างาน ไม่ยุติธรรม เอาใจคนได้วันด้วยตัวเอง ด้วยเหตุผลหลายอย่างดังกล่าว จึงทำให้บางคนที่มีสัญญาในการทำงานเป็นเวลา 2 ปี จึงกลับมาก่อนกำหนด จึงไม่ประสบผลสำเร็จจากการไปทำงานในต่างประเทศ

หลังกลับจากการทำงานในต่างประเทศแล้ว บางคนนำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานไปชำระหนี้สินที่มีอยู่ บางคนนำไปใช้จ่ายในครัวเรือน ทำให้บางครอบครัวมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น บางคนจะซื้อมาทดแทนของเก่าที่เคยมีก่อนไปทำงาน ครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีเครื่องใช้ไฟฟ้าเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งจักรยานยนต์ บางบ้านมีรถยนต์บรรทุกสี่ล้อและรถไถเดินตาม และนำไปลงทุนในการทำการเกษตร ซึ่งเป็นผลมาจากการไปทำงานในต่างประเทศ

ในด้านอัตลักษณ์ต่าง ๆ ไม่มีเปลี่ยนแปลง เนื่องจากหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นคริสต์ศาสนิกชน จึงรับวัฒนธรรมประเพณีของตะวันตกมาประยุกต์ใช้ ทำให้มีบางหมู่บ้านไม่มีประเพณี วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่เลย ซึ่งเป็นผลที่เกิดกับหลาย ๆ หมู่บ้าน ซึ่งไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องจากการไปทำงานในต่างประเทศ นอกจากนี้ทุกคนยังร่วมกิจกรรมชุมชนเหมือนเดิม มีการดำเนินชีวิตแบบเดิม ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง

กิจกรรมที่ผู้ไปทำงานในต่างประเทศส่วนใหญ่มักจะทำเมื่อมีเวลาว่างคือ ร่วมทำกิจกรรมในชุมชน เช่น ร่วมประชุม ร่วมงานรื่นเริง ร่วมพัฒนา ฯลฯ เมื่อกลับจากการไปทำงานในต่างประเทศแล้วยังร่วมกิจกรรมดังกล่าวเหมือนเดิม มีบางส่วนเป็นกรรมการหมู่บ้าน บางคนไม่เป็นเนื่องจากคิดว่าการเป็นคณะกรรมการในหมู่บ้านได้รับค่าตอบแทนน้อย ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือสมาคมทุกครั้ง มีบางคนไม่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมในชุมชนดังกล่าว เนื่องมาจากทำงานนอกหมู่บ้าน/ชุมชน จึงไม่มีโอกาสทำกิจกรรมดังกล่าวรวมทั้งต้องทำงานเพื่อเลี้ยงชีพของตนเอง และครอบครัวจึงปลีกเวลาร่วมกิจกรรมกับชุมชนน้อยลง และเมื่อเข้าร่วมโครงการอย่างใดอย่างหนึ่งของชุมชนแล้วส่วนใหญ่จะให้ความช่วยเหลือเป็นแรงงาน บางคนช่วยด้วยการบริการรถในการไปซื้อของในเมืองของเพื่อนบ้าน บางคนช่วยสอนภาษาจีนให้เพื่อนบ้านส่วนใหญ่จะไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้ง เนื่องจากเห็นว่าเป็นสิทธิและหน้าที่ของคนไทยที่จะต้องไปใช้สิทธิ์ และกฎหมายบังคับด้วย ส่วนผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิ์นั้นเนื่องจากไปทำงานอยู่ต่างจังหวัด และบางคนยังไม่มีบัตรประชาชนจึงไม่มีสิทธิ์เลือกตั้ง

เมื่ออาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่จะรับทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ จากโทรทัศน์ วิทยุ และก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน การรับฟังวิทยุส่วนใหญ่จะรับฟังรายการข่าวชาวบ้าน บางส่วนรับฟังรายการเพลง สำหรับรายการโทรทัศน์นั้นส่วนใหญ่ชอบชมรายการละครโทรทัศน์ และรายการข่าว ส่วนการซื้อหนังสือเพื่อนำมาอ่านนั้นส่วนใหญ่ไม่เคยซื้อ เนื่องจากหลายคนอ่านหนังสือไม่ออก บางคนไม่ชอบอ่านหนังสือ และบางคนไม่เคยซื้อ เนื่องจากชุมชนอยู่ไกลตัวเมืองจึงหาซื้อหนังสือยาก

ในด้านการส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลานและชุมชน ส่วนใหญ่วางแผนให้บุตรหลานได้ศึกษาสูงขึ้นหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ เพราะเห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะเป็นใบเบิกทางในการหางานทำ และงานนั้นก็สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวต่อไป ซึ่งพบว่ามีบางชุมชนที่ผู้นำจะสนับสนุน ส่งเสริมให้ทุกคนรอบครัวส่งเสริมให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือ และบางชุมชนบุตรหลานของคนในชุมชนก็ได้รับการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา ด้านค่าเดินทางไปเรียนหนังสือ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์การเรียน เป็นต้น สำหรับผู้ที่มีบุตรหลานเรียนหนังสืออยู่ก็จะเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรหลานทั้งค่าเล่าเรียน ค่าอาหาร ขนม ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเสื้อผ้าเป็นส่วนใหญ่ และส่วนใหญ่สนับสนุนให้บุตรหลานประกอบอาชีพรับราชการ เช่น แพทย์ พยาบาล ทหาร ตำรวจ

การทำบุญของผู้ไปทำงานในต่างประเทศส่วนใหญ่จะทำเฉพาะวันสำคัญทางศาสนา และทุกวันพระ/วันอาทิตย์ที่คริสต์ศาสนิกชนจะต้องไปร่วมกิจกรรม การบริจาคสิ่งของให้วัดหรือโบสถ์นั้นมักจะเป็นเงินและแรงงาน ที่จะให้เพื่อร่วมทำบุญ

ผู้ไปทำงานในต่างประเทศส่วนใหญ่คิดว่าที่ตนได้รับการยอมรับในสังคมเนื่องมาจากการให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการเดินทาง ไปทำงานในต่างประเทศ มากกว่าเพราะมีฐานะครอบครัวที่ดีขึ้น

ด้านวัฒนธรรม ประเพณี มีกิจกรรมประเพณีตามศาสนา วันสำคัญ ๆ หมู่บ้านที่ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ จะมีงานประเพณีตามพุทธศาสนา เช่น ออกพรรษา เข้าพรรษา สำหรับหมู่บ้านที่ชาวบ้านนับถือศาสนาคริสต์ ก็จะจัดงานวันคริสต์มาส วันอีสเตอร์ และบางหมู่บ้านยังนับถือผี ก็จะจัดงานของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ไส้ชิงช้า ประเพณีไข่แดง เล่นลูกข่าง ประเพณีทานข้าวใหม่ งานปีใหม่ แต่มีบางหมู่บ้านที่นับถือคริสต์ ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์อาช่าจะหายไป เนื่องจากไม่มีผู้รู้ในวิถีปฏิบัติของอาช่าอย่างแท้จริง จึงไม่จัดเพราะกลัวผิดไปจากขนบประเพณีที่แท้จริง

การทดสอบสมมติฐาน พบว่าโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม ด้านการศึกษา การสาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ การบริการข้อมูลข่าวสาร สวัสดิการแรงงาน และการคุ้มครองรายได้ ของประเทศไทยและประเทศไต้หวัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อาช่าตัดสินใจไปทำงานในต่างประเทศ

และพบว่า หลังจากไปทำงานในต่างประเทศของกลุ่มชาติพันธุ์อาช่าจังหวัดเชียงรายแล้ว โครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมของประเทศไต้หวัน ด้านการมีหนี้สิน และการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับสภาพความเป็นอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ การไปทำงานในต่างประเทศทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อาช่ามีหนี้สินลดลง และมีการถือครองที่ดินเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มชาติพันธุ์อาช่าเป็นเหมือนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาล เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่า โดยการอพยพจากแหล่งที่อยู่เดิมบนภูเขาสูง ลงมายังพื้นที่ราบ หรือเชิงเขา โดยจัดสรรที่อยู่ให้เป็นหลักแหล่งส่วนใหญ่จึงไม่มีเอกสารสิทธิ์ เพียงแต่มีที่อยู่อาศัย และที่ทำกินเท่านั้น แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป การทำมาหากินเริ่มฝืดเคือง ประชากรเริ่มมีมากขึ้น หลายคนได้รับการศึกษา หลายคนจึงเริ่มเห็นว่าการทำงานเกษตรในถิ่นทำกินมีรายได้ไม่แน่นอน ไม่พอเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว จึงออกจากพื้นที่เพื่อไปทำงานในเมือง ต่างจังหวัด บางคนไปถึงต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่าหลายคนได้เห็นแบบอย่างที่ประสบผลสำเร็จของญาติ หรือเพื่อนบ้านที่ไปทำงานต่างประเทศ เมื่อกลับมาสามารถซื้อรถยนต์ สร้างบ้านใหม่ มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี จึงหาทางไปทำงานในต่างประเทศ

บ้าง โดยติดต่อผ่านนายหน้า ให้นายหน้าดำเนินการให้แม้จะเสียค่าใช้จ่ายแพงก็ตาม ผู้ไปทำงานในต่างประเทศทุกคนไปทำงานโรงงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะฝีมือเท่าใดนัก เมื่อทำไปแล้วบางส่วนประสบผลสำเร็จ มีความสุขกับการทำงาน ได้ทำงานที่ตนเองชอบ ได้รับการดูแลด้านสวัสดิการเป็นอย่างดี มีที่พัก อาหาร รักษาพยาบาลประกันสังคม ได้พบกับเพื่อนชาตินอื่น ๆ แต่ในขณะที่เดียวกันยังมีคนบางส่วนที่ไม่ค่อยพึงพอใจกับการไปทำงานในครั้งนี้ บางคนเดินทางกลับมาก่อนที่จะทำงานครบตามสัญญา เนื่องจาก รายได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เสียค่าใช้จ่ายมาก งานที่ทำมีเป็นช่วง ๆ และบางแห่งไม่มีงานว่างเวลา และบางส่วนเกิดความคิดถึงบ้าน เนื่องจากห่างบ้านไปนาน จึงทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานในต่างประเทศ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม ด้านการศึกษา การสาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ การบริการข้อมูลข่าวสาร สวัสดิการแรงงาน และการคุ้มครองรายได้ ของประเทศไทยกับประเทศได้หวั่นมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อพยพเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ

และพบว่าโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมของประเทศไทยได้หวั่น มีความสัมพันธ์กับสภาพความเป็นอยู่ คือการมีหนี้สิน และการถือครองที่ดิน นั่นคือ หลังกลับจากการทำงานในต่างประเทศแล้ว บางคนนำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานไปชำระหนี้สินที่มีอยู่ ทำให้มีหนี้สินของบางคนมีจำนวนลดลง นอกจากนี้ผู้ไปทำงานต่างประเทศบางคนนำไปใช้จ่ายในครัวเรือน ทำให้บางครอบครัวมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น มีที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น บางคนจะซื้อมาทดแทนของเก่าที่เคยมีก่อนไปทำงาน และส่วนใหญ่จะมีเครื่องใช้ไฟฟ้าเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งจักรยานยนต์ บางบ้านมีรถยนต์บรรทุกสี่ล้อ และรถไถเดินตาม และนำไปลงทุนในการทำการเกษตร ซึ่งเป็นผลมาจากการไปทำงานในต่างประเทศ

ในด้านอัตลักษณ์ต่าง ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นคริสตศาสนิกชน จึงรับวัฒนธรรมประเพณีของตะวันตกมาประยุกต์ใช้ ทำให้มีบางหมู่บ้านไม่มีประเพณี วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่เลย ซึ่งเป็นผลที่เกิดกับหลาย ๆ หมู่บ้าน ซึ่งไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องจากการไปทำงานในต่างประเทศ นอกจากนี้ทุกคนยังร่วมกิจกรรมชุมชนเหมือนเดิม มีการดำเนินชีวิตแบบเดิม ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐโดยกรมการจัดหางานควร เร่งดำเนินการแสวงหาตลาดและตำแหน่งงานในต่างประเทศ ทั้งทวีปยุโรป และอเมริกา นอกเหนือจากประเทศในทวีปเอเชียให้มีจำนวนมากเพียงพอต่อความต้องการของคนหางาน ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการได้รับเงินตราจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยจำนวนมาก และประชาชนที่ว่างงานจะมีจำนวนลดลง
2. รัฐโดยกรมการจัดหางานควรมีบทบาทในการจัดส่งคนหางานเดินทางไปทำงานในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันกับภาคเอกชน เพื่อช่วยเหลือคนหางานไม่ให้เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศในอัตราที่สูงกว่าที่ควรจะเป็น และเกิดความมั่นใจว่าเมื่อเดินทางไปแล้วจะมีงานทำแน่นอนพร้อมสวัสดิการต่าง ๆ ตรงตามสัญญาจ้าง
3. รัฐโดยกรมการจัดหางานควรประชาสัมพันธ์บริการของกรมการจัดหางานตามโครงการสินเชื่อเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ ซึ่งทำร่วมกับธนาคารพาณิชย์ ให้ผู้ประสงค์จะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศได้กู้เงิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกู้ยืมเงินของคนหางาน และป้องกันคนหางานใช้บริการเงินกู้นอกระบบ

4. รัฐควรบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537 อย่างจริงจัง สม่าเสมอและต่อเนื่อง กับบริษัทจัดหางานเอกชนที่เก็บค่าบริการและค่าใช้จ่ายจากคนหางานที่สูงกว่ากฎหมายกำหนด เพื่อให้ความคุ้มครองหากแรงงานต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงโดยไม่จำเป็นก็จะทำให้ต้นทุนที่ใช้ในการเดินทางสูงขึ้น คนหางานต้องกู้เงินและเป็นหนี้สินมากจนเกินไป ซึ่งส่งผลให้แรงงานไม่มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพราะต้องกังวลกับหนี้สินที่ตนมีอยู่

5. การให้ความช่วยเหลือด้านโครงการความปลอดภัยทางสังคม ควรมีการศึกษาข้อมูลของท้องถิ่นก่อน มีการประชุมเพื่อรับทราบปัญหาจากผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้านเพื่อจะได้ช่วยกันวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชนที่ถูกทางจะได้ไม่เกิดความสูญเปล่าของงบประมาณ

6. ในด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ควรให้ชุมชนตระหนักถึงความเป็นตัวของตัวเอง แม้กระแสโลกาภิวัตน์จะทะลักเข้าไปในชุมชน หากแต่ทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญ ช่วยกันอนุรักษ์ และธำรงไว้ก็ี้น่าจะต้านกระแสการล่มสลายของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อา่าได้บ้าง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, กรมการจัดหางาน, กองวิชาการและแผนงาน. (2544). **สถานะความเป็นอยู่ของ**

แรงงานไทยก่อนและหลังการไปทำงานต่างประเทศ.กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการและแผนงาน.

ขวัญชีวัน บัวแดง. (2546). รายงานการวิจัยวิถีชีวิตชาติพันธุ์ในเมือง. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศูนย์ชาติพันธุ์ศึกษา.(2546). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.การสำรวจสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ

วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดเชียงราย ระยะที่ 1 พื้นที่อำเภอแม่จัน เทิง เชียงของ

เวียงแก่น และขุนตาล. เชียงราย : ศูนย์ชาติพันธุ์ศึกษา.

สุภางค์ จันทวานิช. (2544). **ตลาดแรงงานไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ผลกระทบ**

จากเศรษฐกิจถดถอยในปลายทศวรรษที่ 90. กรุงเทพฯ.